

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ

СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Присвячено Міжнародному дню толерантності

15 листопада 2024 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Факультет психології, політології та соціології

Кафедра психології

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
КРУГЛОГО СТОЛУ

**«СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

Присвячено Міжнародному дню толерантності

15 листопада 2024 року

Видавництво
«Юридика», 2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, перший проректор Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

Цільмак Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Геращенко Олександр Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гурін Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Джежик Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Самара Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов Вячеслав Абдуллайович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Юлія Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори.

С 916 Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів Круглого столу присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.) / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 160 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.29134>

ISBN 978-617-8182-85-4

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.29134>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Круглого столу «Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи» присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.).

УДК 159.98:340(049.2)

DOI:

Боделан Марина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи
Національний університет «Одеська політехніка»

ВПЛИВ КОГНІТИВНИХ УПЕРЕДЖЕНЬ НА СВІДЧЕННЯ СВІДКІВ

На сьогодні довіра до свідчень свідків у судових процесах залишається критично важливою для виявлення істини. Однак, когнітивні упередження можуть суттєво спотворювати сприйняття і запам'ятовування інформації, що безпосередньо впливає на точність та надійність свідчень. Часом вони можуть призводити до хибних спогадів та неправдивих свідчень, ставлячи під загрозу не лише окремі справи, а й справедливість судових систем загалом.

Одним із найпоширеніших заперечень є те, що свідчення свідків, незалежно від когнітивних упереджень, мають залишатися об'єктивними, оскільки свідки часто намагаються подати правдиву інформацію. Однак дослідження невідкладно спростовують цю думку. Як зазначають психологи, людський мозок не є механізмом запису, а скоріше конструктивною системою, яка активно формує спогади на основі наявної інформації. Тож навіть найщиріші наміри можуть призводити до викривлення свідчень через активізацію негативних когнітивних упереджень, таких як підтверджувальне упередження або упередження зменшення.

Основним об'єктом дослідження в цій сфері є психологічний стан свідків під час їхніх свідчень. Когнітивні упередження часто активуються у відповідь на стрес або психологічні потрясіння, які можуть виникнути під час подій, що викликають свідчення. Таким чином, заперечення стосовно стабільності свідчення в умовах психологічного тиску є недолугим. Дослідження показали, що високий рівень стресу може призвести до спотворення спогадів. Додатково вивчення «ефекту травми» демонструє, що свідки часто мають викривлені спогади про події, що відбулися, через емоційний вплив того, що вони пережили.

Третім запереченням є думка, що свідчення одноосібного свідка не підлягають соціальному впливу. Однак соціальні фактори, зокрема групові дії та комунікація, можуть впливати на формування свідчень. Дослідження продемонстрували,

що обговорення подій з іншими свідками може призвести до конформізму, де свідки, під впливом групового мислення, нагадують про деталі, що можуть бути неправдивими. Перцепція може бути змінена в результаті взаємодій зі сторонніми особами, або навіть взаємодій із правоохоронцями чи адвокатами, які можуть ненавмисно змістити акцент у спогадах свідків. Таким чином, соціальний контекст є важливим фактором, що не можна ігнорувати.

Останнє заперечення стосується стійкості пам'яті. Багато людей вважають, що спогади залишаються незмінними з часом. Однак наукові дослідження показують, що пам'ять є вразливою і може зазнавати змін під впливом нової інформації або зовнішніх факторів. Експерименти, проведені психологами, продемонстрували, що навіть легкі чи незначні запитання можуть призвести до генерації неправдивих спогадів у людей. Ці спогади можуть впливати на свідчення, оскільки свідки можуть погоджуватися з неправдивими інформаційними запитаннями, не усвідомлюючи їхньої хибності, що далі підриває впевненість у своїх власних спогадах.

Вплив когнітивних упереджень на свідчення свідків є складним і багатогранним питанням, що охоплює безліч аспектів людської природи та поведінки. Дослідження доводять, що навіть найоб'єктивніші наміри можуть зазнавати значного впливу від упереджень, психологічного тиску, соціального контексту, змін у пам'яті та процесів навчання. Знання про ці фактори та їхній вплив на свідчення свідків є важливими для усунення хибних спогадів і поліпшення якості свідчень у судовій системі.

Відтак основне завдання майбутніх досліджень полягає в розробці стратегій, спрямованих на зменшення негативного впливу когнітивних упереджень і покращення сприйняття свідчень, з метою забезпечення справедливості та надійності юридичних процесів.

Список використаних джерел

1. Свідчення очевидців та упередження пам'яті. Кара Лейні та Елізабет Лофтус. Коледж Рід, Каліфорнійський університет, Ірвін. URL: <https://ukrayinska.libretexts.org> (дата звернення: 10.11.2024).

Ключові слова: юридична психологія, свідчення, когнітивні упередження.
Keywords: legal psychology, testimony, cognitive biases.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
Азаркіна Олена Володимирівна ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРА СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ.....	5
Базилевіч Марія Олексіївна СОЦІУМ ЯК ФОРМОТВОРЧЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ.....	9
Балтаджи Поліна Миколаївна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІАЛОГУ	13
Боделан Марина Володимирівна ВПЛИВ КОГНІТИВНИХ УПЕРЕДЖЕНЬ НА СВІДЧЕННЯ СВІДКІВ	15
Бордан Ольга Дмитрівна ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ ІЗ ДІТЬМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	17
Герашенко Олександр Сергійович СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ.....	22
Горбачевський Іван Віталійович ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ПРАВОВУ СВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ.....	24
Гурін Руслан Сергійович ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ».....	27
Деменнікова Ольга Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	30
Дизова Маргарита Сергіївна МЕХАНІЗМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	34
Джежжик Ольга Володимирівна РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ» В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ».....	37